

Висновок. В даний час суспільство знаходиться на новому етапі свого розвитку, де панує інформація і знання як найкоштовніший товар. Підвищується рівень технологічних і виробничих можливостей на тлі розвитку інформаційних технологій і комунікацій. Інформаційна економіка обумовлює розвиток нових підходів до управління, що підвищує професійний рівень менеджерів, економістів, політиків і ін. Але в той же час не слід забувати про проблеми, які неминуче супроводжують суспільство при його інформаційному розвитку: нерівність людей в доступі і володінні інформацією, що лише підсилює розрив між бідними і багатими, оскільки інформація стає найважливішою продукцією на суспільному ринку; негативний вплив надлишку «непотрібної» інформації на психіку людини; залежність людей від власних технічних винаходів і ін. Враховуючи вище сказане, необхідно направити всі сили суспільства на гармонізацію інформаційних та природних потреб людства.

Література

1. ВВУИО: встреча на высшем уровне по вопросам информационного общества. Информационное общество, 2005, вып. 6, с. 4. <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/d0f3ad3906ebb239c32575a70029ba>
2. Декларация принципов «Построение информационного общества — глобальная задача в новом тысячелетии». [Электронный ресурс] — http://www.itu.int/dms_pub/itu-s/md/03/wsis/doc/S03-WSIS-DOC-0004!!MSW-R.doc
3. Всеобщая декларация прав человека (принята и провозглашена резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года). [Электронный ресурс] — <http://www.un.org/russian/document/declarat/declhr.htm>
4. Цели в области развития, сформулированные в Декларации тысячелетия // Доклад о развитии человека за 2003 год / Программа развития ООН. [Электронный ресурс] — С. 27 — 32. — http://hdr.undp.org/en/media/hdr03_rus_chapter_1.pdf
5. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти/ За загальною редакцією д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. — Харків: Вид-во Ун-ту внутр. Справ, 2000. — 368 с.
6. Андрій Колодюк. Теоретичне обґрунтування поняття та виникнення інформаційного суспільства. Джерело: Фонд Інформаційне Суспільство України <http://www.best-work.com.ua/darom/raznoe/161.html>
7. Ракитов А. И. Философия компьютерной революции.— М.: Политиздат, 1991. — 287 с.
8. Становление глобального информационного общества: проблемы и перспективы. Чернов А. А. — Монография: М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2003 — 232 с.
9. Ершова Т.В., Хохлов Ю.Е., Шапошник, С.Б. Информационное общество для всех сегодня и завтра: совместные действия заинтересованных сторон по реализации стратегии развития информационного общества. Информационное общество, 2008, вып. 5 — 6. — С. 18 — 25.
10. Калмыков А.А., Коханова Л.А. ИНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛИСТИКА М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. (Серия «Медиаобразование») <http://www.evartist.narod.ru/text16/025.htm>
11. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. — К., 1996. — С. 362 — 380.
12. Т.В. Коваль, Філософське осмислення ролі інформації в сучасному. // Вісник Житомирського державного університету. Філософські науки, Випуск 43. — 2008. — С 19 — 23.

Надійшла 29.01.2010

УДК 631.11:631.16:330.33.01

С. Б. СВИЦКА

Подільський державний аграрно-технічний університет

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У статті розглянуті основні проблеми фінансування аграрної галузі, а саме через систему кредитування та інвестування. Визначено основні напрями підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств та запропоновані шляхи подолання кризи фінансування.

The basic problems in financing the agrarian industry, notably through granting credits and by means of investing process were considered in the given article. There were determined the main trends in increasing efficiency activities of agricultural enterprises, as well as, proposed the ways of overcoming the crisis in financing.

Ключові слова: сільське господарство, фінансовий стан, фінансова криза, банківський кредит, інвестиції.

Постановка проблеми. Сільське господарство України нині знаходиться у складному економічному стані. Для виходу з нього необхідне своєчасне та негайне прийняття ряду організаційно-економічних і законодавчих заходів, дієвість яких передусім залежить від економічної оцінки реального

стану сільського господарства як у цілому по країні, так і по окремих галузях, підприємствах, регіонах, тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання визначення основних проблем та пошуку шляхів подолання фінансово-інвестиційної кризи залишається актуальним, незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвяченим визначеній проблемі.

Сучасні вчені: Вітковський М.П., Кириленко І.Г., Саблук П.Т., Дем'яненко М.Я., Алексійчук В.М., Гудзь О.Є., Сомик А.В., Колотуха С.М., Андрійчук В.Г. та інші, займаються удосконаленням організаційно-економічного механізму активації інвестиційних процесів у сільське господарство та їх державної підтримки. Даному питанню сьогодні приділяється багато уваги, що пояснюється насамперед зростаючими потребами в необхідних ресурсах для відновлення матеріально-технічної бази аграрної галузі, активізації інвестиційної діяльності.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних проблем та напрямів подолання фінансової кризи в агропромисловому комплексі України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток агропромислового виробництва в Україні залежить від ефективного його фінансування. Але нагадаємо, що фінансування діяльності підприємств агропромислового сектора здійснюється з урахуванням специфіки функціонування цієї галузі, яка визначається: сезонністю виробництва; тривалим періодом відтворення основних засобів; наявністю значного часового інтервалу між періодами здійснення витрат та отриманням кінцевих результатів; використанням у якості засобів та предметів праці живих організмів, які підпорядковані у першу чергу біологічним законам відтворення; безперервністю виробничих процесів; залежністю результатів діяльності підприємств від впливу природно – кліматичних умов; необхідністю кредитного забезпечення операційної діяльності та подальшого успішного розвитку суб'єктів господарювання як наслідку впливу попередньо зазначених факторів.[1]

Низький рівень техніко-технологічного та науково-освітнього забезпечення аграрного сектора зумовлений причинами довготривалого характеру. Основними причинами низького рівня фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств можна виділити:

- зменшення обсягів державної підтримки сільського господарства, що не забезпечує нормальне функціонування аграрного виробництва;
- відсутність механізму швидкого та надійного доведення державних фінансових ресурсів до аграрних підприємств;
- немає глибокого та надійного контролю з боку державних структур за цільовим використанням коштів за призначенням [2] ;
- скорочення загального об'єму кредитних ресурсів в економіці країни та їх недоступність через високі відсоткові ставки та відсутність заставного майна для ведення не лише розширеного, а й простого відтворення;
- відсутність надійних гарантій повернення інвестицій та кредитів через збитковість підприємств [3] ;
- висока потреба у короткострокових позиках у підприємств, що виявилися у важкому фінансовому положенні в ринкових умовах;
- не врахування сезонності робіт, немає стабільного фінансування у конкретно визначені періоди року, що фактично підсилює диспаритет цін;
- відсутній загальний дотаційний підхід до всіх галузей АПК, що базується на забезпеченні продовольчої безпеки та збільшення виробництва в усіх галузях;
- відсутність повноцінного ринку сільськогосподарської продукції, в тому числі оптових та біржових ринків, і як наслідок дисбаланс в ціноутворенні на виробництво сільськогосподарських продуктів;
- відсутність економічно доступних пропозицій на найважливіші складові процесу виробництва: засоби виробництва, фінансові ресурси, технології вирощування, консультаційні та науково-технічні розробки, послуги спеціалістів, переробні та збутові послуги; тощо [4] .

Сільське господарство – це кредитомістка галузь, яка не може нормально розвиватися без залучення зі сторони додаткових фінансових ресурсів, насамперед у формі короткострокових кредитів, для здійснення поточних платежів з метою забезпечення операційної діяльності. Адже у сільському господарстві, як уже зазначалося, існує великий сезонний розрив між вкладенням оборотного капіталу та отриманням доходів.

Тому, сільське господарство є менш інвестиційно привабливою галуззю порівняно з рядом інших галузей народного господарства. Потенційні інвестори спрямовують свій капітал насамперед у ті виробництва, де має місце швидкий кругообіг коштів, а отже, де можна отримати і швидко віддачу від його інвестування.

Якщо взяти до уваги ще й існування підвищеного ризику недоодержання готової продукції через незалежні від виробника обставини, несприятливі природно - кліматичні умови, то стає зрозумілим, чому ця особливість сільського господарства не є тимчасовою, а органічно притаманна йому і проявляється лише з різною інтенсивністю залежно від стану розвитку галузі й окремих аграрних підприємств та кон'юнктури на ринку інвестицій [5] .

Проте, комерційними банками не враховується специфіка сезонності сільського господарства. До цього часу сільськогосподарським товаровиробникам, як правило, продовжують надаватися короткострокові кредити, в результаті чого штучно створюються умови неплатоспроможності позичальників з усіма наступними економічними наслідками [6] .

До того ж, банки у кредитуванні надають перевагу підприємствам переробної промисловості, це зумовлюється невідповідністю сільськогосподарських товаровиробників вимогам банків (відсутність застави, збитковість, тощо).

Банківський механізм в Україні поки що не спрямований на розвиток кредитування довгострокових проектів сільськогосподарських підприємств, передусім через проблеми із формуванням довгострокових кредитних ресурсів, низьку капіталізацію, ліквідність банківської системи, високий розмір відсоткових ставок, складні умови та процедури надання кредитів, які значною мірою утруднюють доступ великій кількості підприємств галузі на ринок позичкових капіталів [7] .

Іншим джерелом фінансування аграрного сектора є прямі інвестиції, у тому числі іноземні. Вони можуть покращити фінансову ситуацію аграрних підприємств з обмеженими фінансовими ресурсами. Зауважимо, що погіршення умов кредитування в Україні останнім часом, викликане також впливом світової фінансової кризи, може бути зрівноважене входженням на український ринок великих іноземних інвесторів. Однак прямим інвестиціям в аграрному секторі традиційно стоять на перешкоді складні бюрократичні процедури, повільна реформа ринку землі, недосконалі цінові механізми на ринках сільськогосподарської продукції та пов'язані з цим економічні ризики.

Негативною ознакою інвестиційного клімату для зовнішніх інвесторів є малі обсяги внутрішніх капіталовкладень. Адже, загальновідомо, що в країну з низьким рівнем внутрішнього інвестування не вкладатиме коштів й іноземний інвестор.

Пожавлення аграрної галузі потребує значних обсягів інвестицій. Проте рівень інвестування в аграрній сфері за останні роки залишається надзвичайно низьким.

Таблиця 1

Динаміка обсягів інвестування в основний капітал в економіку Хмельницької області та у сільське господарство (тис. грн.)*

Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік (січень-вересень)
Інвестиції в основний капітал	3134664	3122458	2116891
у тому числі:			
сільське господарство	341360	734579	207880
промисловість	998629	1158580	1164430
будівництво	70764	61142	10901
торгівля	278359	219732	114397
З них іноземні інвестиції у фактичних цінах	24311	18713	13799

*(Джерело: Головне управління статистики в Хмельницькій області)

З таблиці видно, що сільське господарство області не є привабливим для інвесторів. Внаслідок чого обсяг інвестицій в аграрну галузь щороку знижується (2009 року (січень-вересень) майже у 3 рази, проти 2008 року), а у порівнянні з іншими галузями тим паче. У 2009 році сільське господарство отримало 207880 тис. грн. інвестицій, що на 956550 тис. грн. менше інвестицій, які отримала галузь промисловості.

Одним із найважливіших завдань аграрного виробництва постіндустріального типу є не тільки істотне збільшення обсягів сільськогосподарської продукції для забезпечення продовольчої безпеки держави, а й значне підвищення прибутковості й конкурентоспроможності галузі на базі ефективного використання економічного використання агро екосистем, генофонду сільськогосподарських рослин і тварин, матеріальних, фінансових та трудових ресурсів.

Погіршуються результати фінансово-господарської діяльності аграрних підприємств Хмельницької області. Прибутковими підприємствами, частка яких у загальній кількості 2009 року становила 65,1% отримано 852,44 млн. грн. прибутку, або у 6 разів більше, ніж 2008 року, у тому числі сільськогосподарськими підприємствами отримано 299,168 млн. грн. прибутку, що на 58,6% менше (214,284 млн. грн.), ніж 2008 року.

Збитковими підприємствами у 2009 році отримано 502,151 млн. грн. збитку, що у на 46,6% менше, ніж 2008 року, у тому числі сільськогосподарськими підприємствами – 64,906 млн. грн. збитку, що на 46,0%

менше 2008 року. Протягом 2009 року збитково працювало 34,9% підприємств, у тому числі 6,7% агропідприємств.[8]

В останні роки єдиним шляхом виходу аграрного сектора економіки із фінансової кризи практично всі визнають необхідність впровадження державної фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Ідея пільгового кредитування й дотацій сільському господарству України розглядається базовою як селянами, так й усіма хто причетний до управління цією галуззю.

Тому, для поліпшення фінансового стану в аграрному секторі економіки України необхідно:

- забезпечити прогнозованість, гарантованість і широкий доступ державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників за бюджетними програмами;
- ввести державне замовлення на продукцію сільського господарства;
- підтримувати доходи господарств за допомогою гарантованих цін на сільськогосподарську продукцію і державну закупівлю злаків;
- встановити мораторій на імпорт сільськогосподарської продукції (м'яса і молока);
- відновлення заводів з виробництва сільськогосподарської техніки;
- субсидування закупівель сільськогосподарської техніки, мінеральних добрив, палива і т.д. для господарств;
- проведення технічного переозброєння та реконструкцію діючих підприємств;
- прийняти комплексну програму залучення інвестицій;
- в агропромисловому комплексі необхідно створити таку систему стимулів і пільг, яка забезпечила б привабливість інвестицій, як безпосередньо в сільське господарство, так і в інші сфери АПК;
- підвищувати ефективність сільськогосподарського виробництва, забезпечити зростання фінансових накопичень та їх трансформацію в інвестиції;
- посилити роль держави у банківській системі: створенням спеціалізованого банку (земельного, іпотечного, інвестиційного, тощо), через який держава мала б регулювати вплив на кредитний ринок і кредитні відносини в галузі агропромислового виробництва;
- використовувати пільгові режими виплати боргів і позик у банках;
- продовжити на довгостроковий період пільгове оподаткування аграрних підприємств, упровадити ефективний механізм амортизації основних фондів;
- активізація науково-технічних розробок та їхнє впровадження у практичну діяльність підприємств, сприяти розвитку ефективної взаємодії науки і техніки.

Висновки з даного дослідження. В Україні невідкладного розв'язання потребує проблема створення необхідних умов за яких можна забезпечувати комплексне регулювання економіки та фінансову стабілізацію. А без бюджетного регулювання і контролю за суб'єктами господарювання, подальшого здійснення реформ аграрний сектор не може ефективно розвиватися.

Постає питання про необхідність підвищення та забезпечення ефективності бюджетного регулювання розвитку українського агропромислового комплексу. Оскільки лише воно в змозі забезпечити поповнення обігових коштів сільськогосподарських товаровиробників, підвищити рівень їхньої платоспроможності, сприятиме зростанню інвестиційної привабливості агропідприємств і дасть їм змогу бути позичальниками на ринку кредитних ресурсів та отримувати довгострокові кредити для технічного переоснащення виробництва.

Бюджетне регулювання агро виробництва й облаштування соціальної інфраструктури села повинні здійснюватись в напрямі скорочення тіньового обороту, розвитку аграрного ринку, фінансування інновацій, аграрної науки й освіти, а також підвищенні ефективності секторів економіки, що забезпечують аграрну сферу фінансовими ресурсами.

Література

1. Гринківська О.В. джерела фінансування підприємств аграрного сектора економіки. // Формування ринкових відносин в Україні.: Збірник наукових праць. – 2004. – Вип. 4(35). – с.89-92.
2. Гуменюк О.С. Бюджетне фінансування сільського господарства. // Науковий вісник НАУ. – 2000. – Вип. 23. – с. 142-144.
3. Першко Л.О. до питання створення механізму фінансового забезпечення діяльності підприємств. // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету. – 2004. - № 37(49) – с. 99-103.
4. Колотуха С.М. удосконалення кредитування сільськогосподарського виробництва. // Економіка АПК. – 2004.- №3. – с.108.
5. Склотар М.Я. Правові проблеми аграрного сектора економіки. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України.: Збірник наукових праць. – 2004.- т.9. – с.352-355.
6. Саблук П.Т., Мельник Ю.Ф. Агропромислове виробництво України: уроки 2008 року і шляхи забезпечення інноваційного розвитку. // Економіка АПК. – 2009. - №1. – с.3-15.
7. Фінансові результати діяльності в Хмельницькій області за січень – жовтень 2009 року. // Експрес – випуск від 17.12.09. - №32. – Держкомстат. Головне управління статистики в Хмельницькій області.

8. Офіційний сайт Головного управління статистики в Хмельницькій області.
<http://statbrd.ic.km.ua/ukr/index.htm>.

Надійшла 14.03.2010

УДК 330.322:332.021

К. Л. МАРКЕВИЧ, А. В. СТАВИЦЬКА
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті розглянуто особливості інвестиційної політики України протягом років незалежності, оцінено сучасний стан інвестиційної діяльності країни. Запропонована єдина стратегія ведення інвестиційної політики.

The article focuses on the peculiarities of Ukraine investment policy within the period of its independence, as well as on the evaluation of the present condition of the country investment activities. Single strategy of conducting investment policy has been offered.

Ключові слова: іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, регіональна політика, Україна.

Вступ. У період світової фінансової кризи, перед Україною постала вкрай складна задача – визначення стратегії розвитку і побудови інвестиційної політики, здатної забезпечити фінансування модернізації і нарощування виробничих потужностей. Існує цілий ряд факторів, які впливають на ухвалення рішень про інвестування – політичні, соціально-економічні, екологічні, збереження навколишнього середовища, ефективність виробництва, можливість виходу вітчизняної продукції на зовнішній ринок, раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, розвиток науково-технічного прогресу та ін. [18, р.70]. Відомо, що вищезазначені фактори є складовими сталого розвитку країни. Звідси – сталий розвиток України неможливий без якісного впровадження та використання капіталу.

Актуальність даної проблеми обумовлена як активізацією взаємовідносин у сфері інвестування України та інших країн світу, так і теоретичними дослідженнями в області інвестиційної політики.

Дослідженню формування даного питання присвятили свої праці такі українські дослідники, як Т.В. Майорова [6], А.А. Пересада [7], Ю.В. Макогон [12] та ін. Автори приділяють значну увагу розвитку міжнародної інвестиційної діяльності України, розглядають проблеми залучення інвестицій до нашої держави та шляхи їх вирішення.

Однак, незначна увага приділяється розробці стратегій інвестиційної політики на сучасному етапі, а також дослідженню впровадження та реалізації даної політики на різних рівнях (національному, регіональному та на рівні окремих суб'єктів господарювання).

Постановка завдання. Метою даної роботи є оцінка залучення прямих іноземних інвестицій в Україну, розгляд реалізації інвестиційної політики, розробка єдиної стратегії впровадження інвестиційної політики України на різних рівнях сучасного етапу соціально-економічного розвитку держави.

Результати. Обґрунтована інвестиційна політика держави відіграє вирішальну роль у забезпеченні виходу економіки з кризового стану та становлення її стабільного розвитку. Вона визначає реальні напрямки, джерела і структуру інвестицій, здійснення раціональних і ефективних відтворювальних процесів виконання загальнодержавних, регіональних і місцевих соціально-економічних програм. Одночасно створює сприятливий інвестиційний клімат з метою більш широкого залучення, поряд з внутрішніми, іноземних інвесторів на взаємовигідних підставах. Відомо, що у розвинених країнах світу інвестиційна політика є основною задачею всіх схвалюваних рішень на макrorівні – об'єм інвестицій розглядається як найважливіший критерій стійкого розвитку національної економіки, а динаміка інвестиційних вкладень як чинник, що впливає в майбутньому на обсяг національного виробництва, рівень зайнятості і споживання населення.

Процеси економічного зростання у світовій практиці завжди визначалися розмірами і структурою інвестицій та темпами їх освоєння. Фізична та моральна застарілість виробничих фондів в усіх галузях економіки ставить Україну перед об'єктивною необхідністю активізації інвестиційної діяльності шляхом утвердження інвестиційної моделі розвитку економіки.

Зазначимо, що в умовах значного дефіциту внутрішніх фінансових ресурсів який спостерігається в Україні, важливе місце у відновленні інвестиційного процесу відводять залученню прямих іноземних інвестицій, які є однією з умов здійснення структурної перебудови національної економіки, забезпечення технічного прогресу, збільшення показників господарської діяльності підприємства [9, с.56]. У свою чергу, іноземний капітал забезпечує ефективну інтеграцію національної економіки у світову завдяки виробничій і науково-технічній кооперації, є джерелом капіталовкладень у формі сучасних засобів виробництва, збільшує продуктивність праці, підвищує рівень добробуту й соціальної захищеності населення країни, залучає вітчизняних підприємців до використання передового досвіду, сприяє розширенню інновацій, підвищує рівень політичної довіри до країни, надає можливість розвитку нормативно-правового поля відповідно до